

Postmuseum under 2006

År 2006 fyllde Postmuseum 100 år. Jubileet firades under hela året med föredrag och utställningar, men särskilt stort var firandet under tre dagar kring den officiella födelsedagen den 16 december. Den 15 december festtalade Postens VD Erik Olsson och berömde museet för dess fina verksamhet som gagnat Posten under så lång tid. Den 16 december uppvaktade Postmusei Vänner med en stor jubileumsgåva bestående av ett antal nytillverkade modeller som placerats i den nya delen av basutställningen "Brevet - en resa genom tiden". Den 17 december hölls öppet hus för allmänheten. Alla tre dagarna bjöds besökarna på underhållning.

Jubileumsåret innebar också nytt besöksrekord för andra året i rad. Antalet besökare uppgick till närmare 144.000, vilket inkluderar besökarna i det gamla posthuset från Virserum på Skansen (ca. 27.000). Där gjordes också en särskild satsning med programmet "Brevet måste fram", en aktivitet särskilt riktad till barn.

Postmuseum fick den 16 oktober ta emot ett mycket hedrande pris, nämligen Svenskt Kulturarvs Stora Stipendium. Motiveringen lød: "I gamla Posthuset huserar sedan 100 år en pigg jubilar. Postmuseum utmärker sig för sin breda och framgångsrika pedagogiska verksamhet, och här trivs såväl förskolebarn som filatelister. Lilla Posten, en omfattande skolverksamhet och Seniorakademin för 55+ gör att Postmuseum sjuder av aktiviteter vardag som helgdag."

Under 2006 har museet fortsatt kunnat bjuda alla skolor på gratis visningar. Nära 6.000 personer fick visning eller undervisning under året, både skolbarn och gymnasieelever. Postmuseum fortsatte på detta sätt sin tradition att satsa på barn och ungdom.

Museets butik har med framgång sålt frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör,

vykort, brevpapper, pennor, litteratur och presentartiklar. Av omsättningen har 75 % utgjorts av frimärken och samlartillbehör. Frimärksutgivningarna har varit välbesökta och inneburit god försäljning.

Samarbetet med frimärksklubbar, samlarföreningar, filatelister och andra med knytning till museets verksamhet har varit synnerligen gott. Många föreningar håller regelbundet sina sammankomster i museets lokaler. Flera samarrangemang har också hållits mellan museet, olika föreningar samt engagerade och entusiastiska personer. Det ömsesidiga utbytet av kunskaper och forskningsresultat mellan föreningar, enskilda forskare och museet har varit värdefullt. Postanställda, aktiva eller pensionerade, frimärkssamlare och andra privatpersoner har på olika sätt bidragit med material till samlingarna.

Sist men inte minst bör det framhållas att museet liksom under tidigare år haft ett utomordentligt gott samarbete med Postmusei Vänner, som tagit del av museets verksamhet med stort engagemang och även bidragit med värdefullt praktiskt arbete. Postmusei Vänner är en av de största museivänföreningarna i landet och har, även i år, kunnat lämna ett värdefullt ekonomiskt stöd.

Utställningar

Basutställningen *Brevet - en resa genom sekler* har funnits sedan 1986 och lockar fortfarande många besökare, som vill se den svenska Postens historia under drygt 370 år. I samband med museets 100-årsjubileum gjordes en grundlig genomgång av utställningen med renovering och ny belysning. Dessutom skapades en helt ny sista del, som berättar om hur Posten har utvecklats sedan 1940-talet fram till idag. Till utställningen producerades en digitalguide med bilder,

film, musik samt svensk och engelsk text. Utställningen nyinvigdes den 15 december av Postens VD Erik Olsson.

Utställningen *Märkvärdigt!* som öppnades 1999, berättar om frimärkets, vykortets och samlandets historia, speglar genom kända och okända samlare. Den handlar också om hur frimärksbilden utvecklats liksom om konstnärerna, hantverket och tekniken bakom frimärket. I det sista rummet visades under 2006 flera små tillfälliga utställningar med frimärken, vykort och föremål. Här visades *Kvinnor, kvinnor* (24 januari – 16 april) med författaren Siv Widerbergs vykortssamling med kvinnor från hela världen som motiv; *Härliga tåg, tuffa tåg* (26 april – 3 december) med frimärken och vykort med tåg-motiv samt modell- och leksakståg; *Postmuseum 100 år* (16 december –) med Yngve Hellströms motivsamling, fotografier m.m.

Den stora utställningen *Hälsningar Greta Garbo*, som invigdes i september 2005, pågick till den 30 april 2006. Den avslöstes av *Kyssar*, som invigdes den 20 maj med sång och tal av artisten Arja Saijonmaa. Utställningen bjöd på många olika kyssar i form av drygt 350 vykort samt ett antal nygjorda konstverk. 250 av dessa kort ingick i en vandringsutställning från Finland med konstvetaren Satu Itkonens vykortssamling. Här visades också Björn Sylwans vykort med chiffermeddelanden och Börje Wallbergs samling med kysskort från 1900-talets första decennier. Elever från det estetiska programmet på Viktor Rydbergs gymnasium i Stockholm visade konstverk på temat kyssar. Dessutom producerades ett bildspel med vykort från museets egna samlingar.

Verksamhet för barn och ungdom

Barnverkstaden *Lilla Posten* i museets källarvalv firade 10-årsjubileum den 10-12 februari med program som drog rekordstor publik. Barnteatern med Tomas Karlström och Camilla Ruud fick dubblera sina föreställningar.

Lilla Posten var öppen för lågstadiebarn lördagar-söndagar och skollov och erbjöd följande aktiviteter under 2006: "Skriv brev på gammaldags vis, Gör din egen postlåda, Måla din egen brevprens, Frimärkspyssel, Frimärkscollage, Vackra vårkort, Potatis- och äppeltryck, Tuffa tåg, Nytt papper blir gammalt, Gör fina kalaskort, Påskkort, Vi gör skojiga och annorlunda pennställ, Fina former på vykort, Mystiska skogväsen, Kärleksbrev, Kort till Mors Dag, Brevet från Sverige, Gör din egen vasspenna, Färggranna höstkort, Kalligrafi, Spök- och Halloweenkort, Kort till Fars Dag, Advents-/Julkort och Roliga nyårskort."

I Allrummet har visats barnutställningen *Barnens Lilla Posten 10 år* (10 februari –) med smakprov på vad barnen har skapat under sina besök i verkstaden, allt från fantasifulla brevlådor till frimärkscollage.

I Filmsalen visades utställningen *Brevet från Sverige* (20 juni – 13 augusti) med brev och teckningar som barn i tre skolor i Skärholmen gjort på temat "integration". Två av teckningarna valdes ut som förlagor till 2006 års Europafrimärken, som gavs ut den 4 maj. Posten Frimärken och medieverkstaden Fantasifabriken producerade utställningen och en bok med samma namn.

Tipstävlingen *Nostippen* genomfördes under skolloven. Skolprogram arrangerades med bland annat teater, visningar och filmer för barn.

De kostnadsfria *skolvisningarna* fortsatte under 2006 att locka till sig skolklasser. Under året har sammanlagt åtta olika program erbjudits skolorna, t.ex. *Ett brev betyder så mycket* och *Märkvärdigt!* för så gott som alla stadier, *Leka Post* för sexårsgrupper och lågstadiet. Post F@ktum har genomfört skolprogrammen *Källor och källkritik* och *Forskar-skola i Postens historia* för gymnasieklaser, folkhögskolor och Komvux.

I posthuset på Skansen startade Postmuseum den 1 juni ett nytt program i samarbete med Skansen, *Brevet måste fram!* Det pågick måndagar och onsdagar t.o.m. den 16 augus-

ti. Det vände sig till barn som fick agera brevbärare och bära ut gammaldags brev till ett par av Skansens gårdar. Barnen och deras anhöriga erbjöds därefter fri entré till Postmuseum. Både personal från Postmuseum och Skansen engagerades.

Föreläsningar och andra program

Ett stort antal visningar gjordes av utställningen *Hälsningar Greta Garbo*. Den 8 mars ordnades en Greta Garbokväll med sång av Gunilla Backman och ett föredrag av Scott Reisfield, släkting till Garbo i USA. I anslutning till utställningen *Kyssar* visades under sommaren långfilmer för både barn och vuxna på temat "Kyssar på vita duken", t.ex. *Törnrosa*, *En öm kyss*, *Berts känsliga kyssar* och *French Kiss*. I oktober hölls en föreläsning av filmkritikern Nils Petter Sundgren på detta tema.

Postmuseums jubileum startade med ett första lunchföredrag i februari, då museichefen Gunnar Nordlinder berättade om museets tillblivelse. Gunnar Wetterberg höll en föreläsning om "Posten fyller 370 år". I mars berättade Bo Andersson om några föremål ur samlingarna och Martin Stugart talade och sjöng om "Emil Norlander – Stockholms revykung 1906". I april berättade Erik Hamberg om böcker ur samlingarna. I slutet av maj presenterades jubileumsutgåvan av årsboken *Posttryttaren*. Under sommaren visades filmer från museets arkiv, bl.a. årsjournalen från 1966, "Det är roligt att spara" och en postfilmskavalkad. I augusti ordnades två postkontorsvandringar i Gamla Stan.

Höstens jubileumsprogram startade i september med en konsert på munspel av gruppen Munväder, lunchföredrag om Postmuseihuset av Pernilla Åström samt en kvälls-

"Brevet måste fram" var en populär aktivitet på Skansen sommaren 2006. Foto: Erik Hamberg 2006.

"The letter must reach its destination" was a popular summer activity at Skansen, the outdoor museum in Stockholm. Photo: Erik Hamberg 2006.

föreläsning med Claes Moser från Antikrundan, som talade om konståret 1906. I oktober bjöds på en konsert med Postorkestern och ett lunchföredrag "Vad gör uniformen med brevbäraren" av Marianne Larsson. Lunchföredraget "Frimärksrariteter" med Robert Mattson och Martin Stugarts andra föreläsning för året, "Revy mannen Ernst Rolf inleder sin bana", fortsatte jubileumsfirandet. Detta avslutades i december med lunchföredraget "Gamla julkort" med Olle Synnerholm och jubileumsdagarna den 15-17 december, då museet bjöd på ett rikt program i hela huset. *Arkivens Dag* arrangerades den 11 november och lockade både nya och gamla besökare med aktiviteter under rubriken "Mat och dryck". Författaren Olle Johansson berättade en kväll i november inför en intresserad publik om den första svenska FN-bataljonen under rubriken "Fältpost 1956".

Den traditionsenliga aktiviteten *Julkul på Postmuseum* vid andra advent bjöd på lackning och stämpling med en särskild julstämpel samt julkonsert med kören Poströsterna.

Särskilda arrangemang anordnades under 2006 i samband med frimärksutgivningarna med signering av gravörer och formgivare, specialstämpling och försäljning. Posten Frimärken arrangerade en *Frimärksbelg* i museets lokaler i slutet av januari, då ett urval nya frimärken presenterades i utställningsform.

Samverkan med föreningar

Tillsammans med Stockholms Motivsamlar-klubb (SMK) genomfördes under ett antal tisdagar 2006 *Frimärksträffar för eftermiddagslediga*. SMK arrangerade också *Vår Frimärks-salong* (24 mars – 2 april) där medlemmar och andra visade enramssamlingar som bedömdes av en jury.

Samlarföreningen Bältesspännarna fyllde 40 år och firade det med utställningen *Samlar-glädje!* (7 – 15 oktober). Både nya och gamla samlarområden presenterades.

Posthistorisk Dag med ett antal föredrag arrangerades den 11 november i samarbete med Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation (SSPD).

Nyförvärv

Museet har mottagit motivsamlingen "Ur sagornas värld" efter framlidna Vesta Björner. Dessutom har en liten samling svenska lösenfrimärken mottagits som testamentarisk donation. Arkivet har också utökats med en historik om poströstning. En komplett samling med välgörenhetsmärken, utgivna 1904-1977 av Svenska nationalföreningen mot tuberkulos, har också erhållits.

En paraduniform som tillhört John Luttrupp Nielsen, postmästare i Eskilstuna 1926-1932, har tillförts föremålssamlingarna, liksom en brevbäraryniform av 1962 års modell. Från Postens lokala biltransportenhet i Årsta har biltelefon, larmsändare och bilflaggor inkommit.

De filatelistiska samlingarna har tillförts svenska frimärken och frimärksförlagor från Posten Frimärken, liksom ett stort antal normalprover för svenska frimärken från perioden 1920-1946. Från Världspostföreningen i Bern, Schweiz, har inkommit frimärken från UPU:s medlemsländer. Huvudsamlingen av svenska frimärken har monterats till och med utgivningen den 9 november 2006. Museets gåvor från Postmusei Vänner redovisas på annan plats.

Fältverksamhet och dokumentation

Dokumentationen av postterminaler har fortsatt under året. Terminalen i Västerås har fotograferats och ytterligare intervjuer har skett vid Tomtebodaterminalen, med hjälp av två studenter från Göteborgs universitet. Inskanning av fotografier har skett i stor utsträckning tack vare ett s.k. plusjobb. Museets postala affischer före 1970 har fotograferats. Diabilder har bearbetats digitalt för framtida förvaring. I föremålsmagasinet i Tumba har ytterligare arbete lagts ned på

förbättrade register för att man snabbt ska kunna finna föremålen.

Forskning

Postmuseums medarbetare Marianne Larsson antogs hösten 2002 till en doktorandtjänst vid Nordiska museets forskarskola. Tjänsten innebär 80 % doktorandstudier vid Etnologiska avdelningen inom Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusstudier, Stockholms universitet. Avhandlingens tema är Postens uniformering.

Post F@ktum och biblioteket

I biblioteket uppgick utlånen till 4.370. Beståndet av löpande tidskrifter uppgick till 194. Antalet nyregistrerade böcker var drygt 1.600. I bibliotekets bok- och artikeldatabaser har ca. 3.200 dokument registrerats. Vid årets slut innehöll bibliotekets databaser tillsammans med andelen i Libris ca. 55.000 bibliografiska poster. Ett projekt för katalogisering av det svenska postala trycket har inletts. Materialet blir fortlöpande sökbart på Internet i bibliotekets databas.

I Post F@ktum har arrangerats datakurser samt pröva-på-kurser om Internet för seniorer i samarbete med Seniornet Sweden.

Museets hemsida

Museets webbplats www.postmuseum.posten.se har under året uppdaterats och utvecklats. Den besöktes 2006 av ca. 497.000 internetanvändare.

Publikationer

Programbladet *Nytt på Postmuseum* gavs ut med tre nummer i en upplaga av 12.000 ex./nr. I maj utkom årsboken *Posttryttaren*, tryckt i en upplaga av 3.500. Redaktör var Jan Billgren.

Marknadsföring

Information om utställningar och programverksamhet skickades regelbundet ut till massmedia, vars uppmärksamhet kring museet i hög grad var knuten till 100-årsjubileet. Annonsering gjordes varje vecka i *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Metro* under rubriken "Museer". Ett stort antal separatanonser gjordes också i dessa tidningar, särskilt i samband med museets jubileum, programverksamhet och öppnandet av nya utställningar. Annonser infördes även i fackpress, lokaltidningar, turistpublikationer samt på Internet. Postmuseum har fortsatt sitt samarbete med museerna i Gamla Stan när det gäller annonsering.

Affischer, inbjudningskort och programblad framställdes och skickades ut till utvalda målgrupper. Affischer anslogs i Stor-Stockholm vid tre tillfällen under året i tunnelbanevagnar, bussar och pendeltåg, vid ett tillfälle på tunnelbanestationernas kulturtavlor samt på andra platser runt om i Stockholm.

Organisation och personal

Postmuseums styrelse har bestått av Per Mossberg, Postens kommunikationsdirektör, ordförande; Ingemar Persson, vice VD för Posten Sverige AB, vice ordförande; Britt-Inger Hahne, chef för Posten Frimärken; Göran Sällqvist, vVD i Posten och chef för Posten Logistik; Gunnar Nordlinder, chef för Postmuseum; Berit Rönnstedt, planeringschef vid Nordiska museet, representant för Riksantikvarien; Jan Billgren, representant för Postmusei Vänner; Börje Wallberg, representant för Sveriges Filatelist-Förbund; samt Bo Andersson, representant för personalorganisationerna i Posten. Ulla-Madelaine Neurath har tjänstgjort som sekreterare. Styrelsen har haft fyra sammanträden.

Museichefen har regelbundet deltagit i museichefskollegiets sammanträden. Han har också deltagit i möten mellan postmuseicheferna i de nordiska länderna varvid nu-

varande och framtida samarbetsprojekt diskuterats.

Ledning och museibutik. Museets ledningsgrupp har bestått av museichefen Gunnar Nordlinder samt de fyra enhetscheferna. Under museichefen har Ulla-Madelaine Neurath arbetat som sekreterare och Robert Mattson som ansvarig för bl.a. datafrågor. Museibutiken, underställd museichefen, har också svarat för försäljningen i posthuset på Skansen. I butiken har följande tjänstemän arbetat: Britt Synnerholm, Ann Rönn, Maud Boltzius-Isheden, Yvonne Engelbrektsson, IngaLill Nilsson och Kaarina Smielkiewicz.

Föremålsenheten har ansvarat för filateli-, föremåls-, foto- och arkivsamlingarna. Följande tjänstemän har arbetat under chefen Olle Synnerholm: Bengt Andersson, Bo Andersson, Maud Boltzius-Isheden, Yvonne Engelbrektsson, Leif Karlsson, Andreas Lehoczy, Marianne Larsson, Louise Lind och Björn Sylwan. Ulla-Madelaine Neurath har på deltid utfört arbeten för enheten. Bengt Andersson avgick med pension den 31 december 2006.

Informations- och utställningsenheten har ansvarat för extern information med marknadsföring av museets verksamhet, samt utställningar, barn- och ungdomsverksamhet, program, visningar och undervisning. Under enhetschefen Vesela Stridsberg har Karin Nygren, Hedvig Bruzæus, Anna-Karin Funk, Viveka Nybom och Pernilla Åström arbetat. Dessutom har följande timanställda museilärare anlitats under 2006 för visningar och arbete i barnverkstaden Lilla Posten: Jenni Hestrell, Karin Nybom, Lisa Wiklund, Karin Bergendahl, Erika Lundell och Martin Hjalmer (t.o.m. 31 augusti), Anders Syl-

wan (sommaren 2006) samt Anders Carlström, Pär Dahlman, Sara Sahlén, Linda Wåhländer och Viveka Andersson (fr.o.m. 1 september). Karin Nygren avgick med pension den 31 december 2006.

Post F@ktum och biblioteket har ansvarat för inköp och utlån av böcker och tidskrifter, pedagogisk verksamhet för högstadies- och gymnasieklaser, det nystartade programmet på Skansen samt datakurser för seniorer. Chefen Erik Hamberg har haft följande ordinarie medarbetare: Karin Norberg, Monica Jonsson och Lotte Edsbrand. Timanställda har varit: Kari Arnekleiv, Theo Axner, Kajsa Eriksson, Charlotta Nilsson och Mathilda Ängkvist. Lena Monteil har sedan mitten av juni varit anställd på ett s.k. plusjobb för katalogisering av svenskt postalt tryck.

Enheten för Lokaler och Säkerhet har svarat för allmän säkerhet, vakthållning, fastighetsfrågor, lokal- och rekvisitauthyrning samt administrerat samarbetet med föreningen Postmusei Vänner. Chef för enheten är Monika Hansson med följande medarbetare: Christer Lindblad, Mariana Cordier och "Ille" Karl-Gösta Kippel. Följande värddar har anlitats på helger och vid andra aktiviteter: Susanne Ljungberg, Erika Lundell, Jacob Wennbom, Malin Negelius (t.o.m. mars 2006), Ingrid Höglund, Anna Fagerberg, Kristoffer Hansson (t.o.m. maj 2006), Anna Maria Lauritsen, Anders Sylwan och Kerstin Kristoferson.

*

Postmuseums öppettider har varit: tisdagsöndag 11-16, samt kvällsöppet fram till kl. 19 på onsdagar, med undantag för tiden maj-augusti.

Minnespoststämplat användas i Postmuseum 2006

